

Factorium Podiumkunsten in Tilburg

De ene zijde ingetogen, de andere juist extravert

Een fraai en uitnodigend vormgegeven foyer verbindt de twee vleugels van het nieuwe gebouw van Factorium Podiumkunsten in Tilburg, elk met een geheel eigen sfeer en uitstraling. Want ondanks dezelfde vorm en hetzelfde materiaal, heeft de een iets uitbundigs en is de ander juist ingetogen. Dans versus muziek.

“**D**ansen is extravert, is ruimte innemend, terwijl musiceren introvert is, meer gericht op sereniteit. Daarom hebben beide kunsten een eigen, apart vormgegeven vleugel gekregen, verbonden door een foyer als van een theater.” Dorte Kristensen (samen met Hans van Beek en Pascale Leistra van Atelier PRO, architect van het project) vertelt over het nieuwe gebouw van Factorium Podiumkunsten in Tilburg, aan de vooravond van de opening. Maar eerst schetst ze de stad Tilburg, zoals die ooit als een lintdorp is ontstaan. “Met kleine arbeiderswoningen en daarachter de wat grotere gebouwen voor de weverijen en spinnerijen. Gaandeweg is het stadscentrum ontstaan, met een aantal kloeke bouwwerken. Het stadhuis, de bibliotheek, de Fon-

tys Hogeschool voor de Kunsten. Daartussen bleef een wat verloren ruimte over, visueel gedomineerd door vooral de grote gesloten achtergevel van een flatgebouw, maar waar ook verschillende prachtige bomen groeiden. De plek had het in zich om een geheime stadstuin te worden.” Voorwaarde was echter wel dat de op deze locatie geplande nieuwbouw voor de vroegere Dans- en Muziekschool zich zou voegen naar de positie van die bomen. En er was nog een ander obstakel te nemen: de reeds bestaande toegang tot een parkeergarage, in de woorden van Kristensen “een grote gapende wond.” Een ‘stedenbouwkundig ongelukje’ noemt zij het, die maar het beste kon worden gecamoufleerd door de inrit op te nemen in de compositie van het gebouw.

Dat deed zij door de concert- en theaterzaal, ook onderdeel van de nieuwe school, zwevend boven de ingang te plaatsen.

Voormalige textielfabriek

Het oude gebouw van Factorium Podiumkunsten, waarin eerst een textielfabriek was gevestigd, voldeed volstrekt niet meer aan Arbo-eisen en onderwijskundige opvattingen, aldus directeur Boyke Brand. “De lesruimten en dansstudio's waren te klein en te laag, en in aantal te weinig. De geluidsisolatie was onvoldoende, de infrastructuur was onlogisch en inadequaat, het ontbrak er aan mogelijkheden tot het geven van presentaties, de uitstraling was nihil en het gebouw lag veel te centraal.” Het waren niet alleen beperkingen die

De foyer vormt de verbinding tussen de muziek- en de dansvleugel

het functioneren van de instelling zelf, maar die ook de ambities in de weg stonden. "We willen nadrukkelijk ook een rol in de Tilburgse wijken spelen", licht Brand toe. "Cultuurparticipatie mogelijk maken, de inwoners van de stad niet alleen hier naar toe halen, maar ook muziek, dans en andere cultuurvormen naar hen brengen." Reden voor Factorium om onder andere nauw samen te werken met de Stichting Amateurkunst (StAK) en deze onderdak te bieden in het nieuwe schoolgebouw. "We detacheren muziekdocenten in het reguliere basisonderwijs en we springen in op de behoefte binnen de voor- en naschoolse opvang om activiteiten te organiseren. Van daaruit kunnen we andere initiatieven ontwikkelen of ondersteunen in de wijken, vooral ook voor kinderen die door hun sociale achtergrond minder kans hebben muziekonderwijs te volgen."

Experimenteren

De ambities van Factorium stelden specifieke eisen aan het ontwerp voor de nieuwe school. Directeur Boyke Brand: "Het is vooral onder leiding van mijn voorganger en bouwpastoor Bert van Herreveld, dat de behoefte groeide aan huisvesting waar nieuwe dingen mogelijk zijn, waar met theater en muziek geëxperimenteerd kan worden en waar ruimte is om nieuwe media daarin te integreren. Maar ook een gebouw dat uitnodigt om elkaar te zien en te ontmoeten."

Dorte Kristensen liet zich bij het ontwerp van de vleugels inspireren door de sfeer van de Grand Canyon: "verstild", tegenover die van de Petrakloof: "dynamisch". "De muziekvleugel straalt rust en concentratie uit, abstractie

De grote theater- en muziekzaal biedt professionele voorzieningen

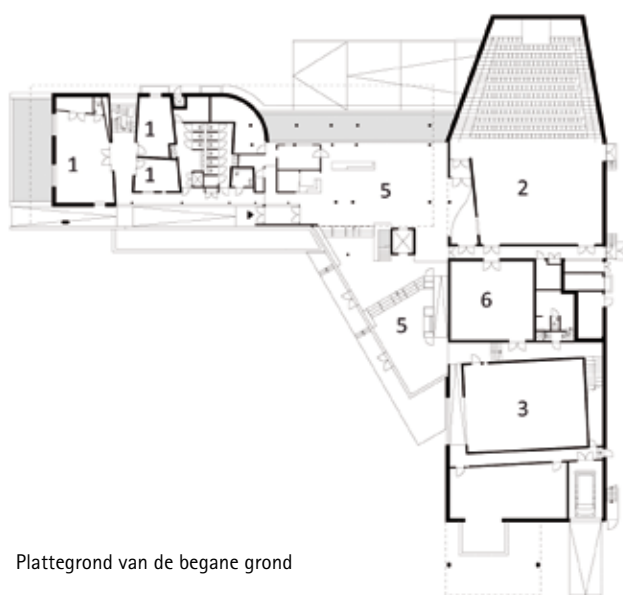
en repetitie. In het souterrain is de meer dan honderd decibellen producerende afdeling popmuziek ondergebracht en verspreid over de drie verdiepingen introverte studio's langs een lange, ritmische, roodgekleurde gang met uitzicht op de tuin. Haaks hierop lopen drie canyons. Smalle, ten dienste van de akoestiek taps toelopende open hoge ruimten van betonnen wanden."

Wokkel

In een rechte hoek op deze vleugel gelegen, aan de andere zijde van de foyer, is het dansgedeelte juist heel dynamisch vormgegeven, draagt drama en expressie uit, met soms dreigende uitkragingen en een imponerende zwarte steensoort. De vier dansstudio's zijn een centraal element en vormen, doordat twee ervan licht zijn gedraaid, samen een soort 'wokkel', waaromheen vides, gangen, trappen en loopbruggen liggen.

Terecht noemt Kristensen het "de apotheose", wanneer vanuit de foyer de grote zaal wordt betreden. Alleen al door zijn vorm is deze fascinerend. De eikenhouten vloer loopt over in een eikenhouten lambrisering en vormt zo een driedimensionaal schuin oplopend lijnenspel, dat eindigt in een zwarte hemel. De vijftien meter over de ingang van de parkeergarage uitstekende zaal heeft 256 rood pluche stoelen en een groot podium voor amateurmuziek, professionele kamermuziek, dans en theatrale kunsten.

Buiten wijst de architect op een in aanbouw zijnd immens led-scherm, ontworpen door Martin Riebeek. Een interactief kunstwerk getiteld Between You & Me, die de passanten betreft bij de creativiteit binnen Factorium. ◀

Plattegrond van de begane grond

BNA Onderzoek

De Stichting Architecten Research Onderwijsgebouwen (STARO) participeert vanaf 1 januari 2010 in BNA Onderzoek. BNA Onderzoek bundelt de studie- en onderzoeksactiviteiten van de Bond van Nederlandse Architecten. Het programma zal zeer divers zijn, zowel thematisch als in vorm. BNA Onderzoek wordt een platform voor verdieping en collegiale kennisuitwisseling van alle BNA-leden, dat verschillende expertises samenbrengt en kruisbestuiving mogelijk maakt. De kennis en expertise van de BNA-leden betreffende onderwijs-huisvesting en de activiteiten rondom dit thema zijn vanaf heden opgenomen in het programma van BNA Onderzoek. Meer informatie vindt u op www.bna-onderzoek.nl